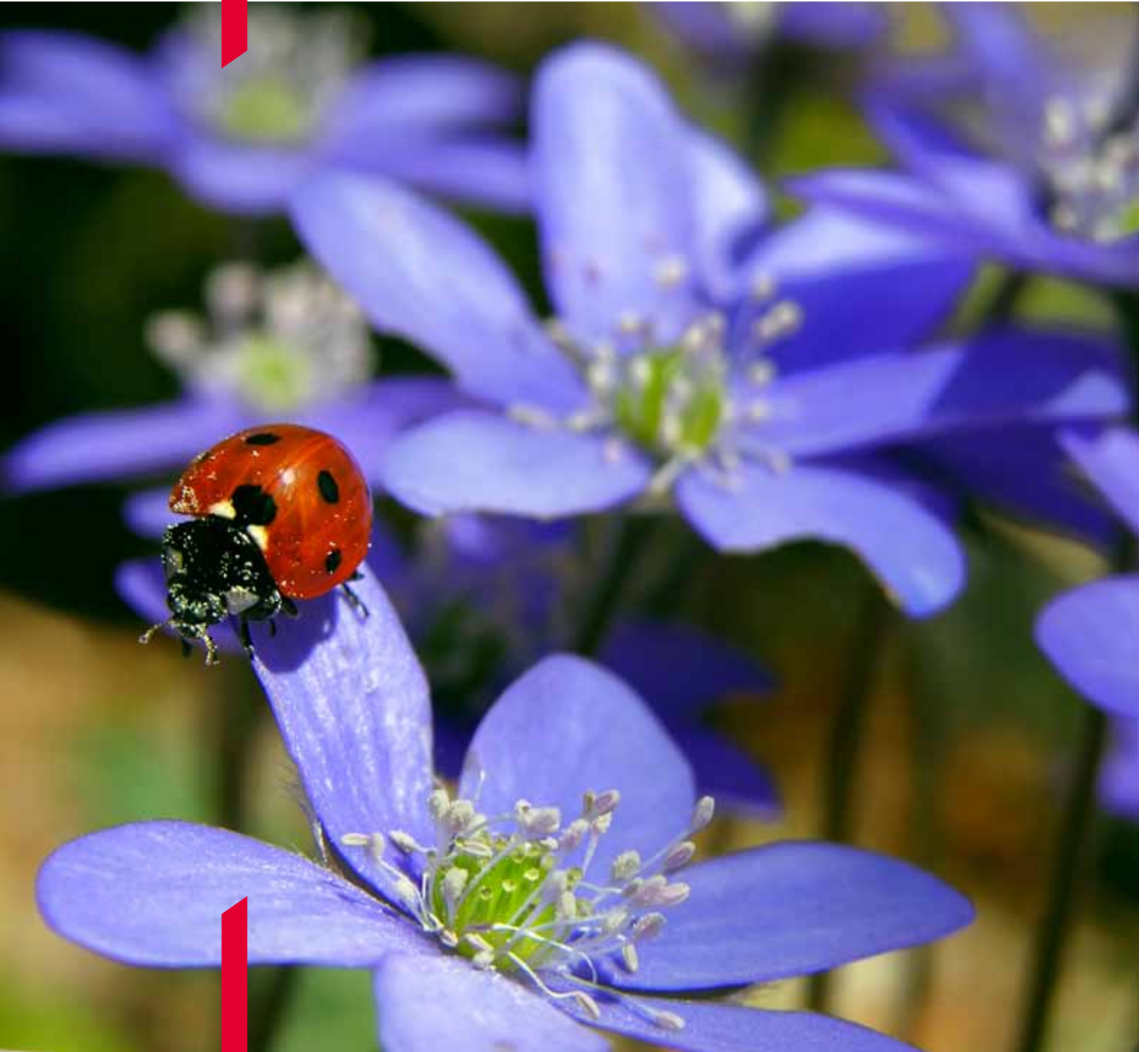

Q - IFRS

Mai 2011

INNHOOLD

▶ INNLEDNING: LEDERSKIFTE I IASB - KAN VI FORVENTE EN KURSENDRING?	04
▶ IFRS 9 - HØRINGSUTKAST OM SIKRINGSBOKFØRING	05
▶ NEDSKRIVNINGSTESTER - UNDERSØKELSE AV REGNSKAPSRAPPORTERING FOR NORSKE BØRSNOTERTE FORETAK	10
▶ FINANSTILSYNETS REGNSKAPSKONTROLL VÅREN 2011	12
▶ IASB WORK PLAN	13
▶ NYE STANDARDER OG FORTOLKNINGER	14

► INNLEDNING

LEDERSKIFTE I IASB – KAN VI FORVENTE EN KURSENDRING?

Styreformann i IASB gjennom de siste 10 årene, Sir David Tweedie, fratrer sin stilling i slutten av juni 2011. I hele sin periode som styreformann, har Tweedie gjort seg bemerket som en dyktig fagmann, men vil nok i enda større grad bli husket som arkitekten bak den globale utbredelsen av IFRS. Etter at EU i 2002 vedtok at IFRS skulle være obligatorisk regnskapspråk for børsnoterte selskaper, har IFRS i dag utviklet seg til å bli tilnærmet globale regnskapsregler. Over 100 land krever eller tillater nå anvendelse av IFRS. Blant land som nylig har adoptert IFRS, finner vi Japan og Canada. Den største økonomien i verden, USA, holder foreløpig fast ved US-GAAP, men det pågående konvergeringsprosjektet (IASB/FASB) har som målsetning å føre frem til et felles sett av regnskapsstandarder for IFRS og US-GAAP.

Sir David Tweedie har vært opptatt av at IASB skal etterleve formålet om å være en uavhengig ideell organisasjon i privat sektor, som skal utvikle regnskapsregler i allmennhetens interesser. Under finanskrisen skulle det imidlertid vise seg at IASB måtte bøye seg for politisk press i større grad enn det Tweedie måtte ønske.

Nederlenderen Hans Hoogervorst er utnevnt som ny styreformann i IASB, men i motsetning til Tweedie er ikke Hoogervorst fagmann innenfor regnskap. Hoogervorst er i dag styreformann i det nederlandske finansstilsynet, og har lang fartstid innen politikk og offentlig myndigheter i Nederland. Han har blant annet vært finansminister og helseminister i Nederland.

Med denne bakgrunnen har Hoogervorst stort kontaktnett innenfor EUs politiske miljø, og inngående kjennskap til de politiske prosesser. Han har selv uttalt at han som tilsynsman innenfor finansmarkedene, har investorbeskyttelse i sitt DNA. Han erkjenner at regnskapsregler er en viktig brikke i finansmarkedene, og er tilhenger av globale regnskapsstandarder utviklet av en uavhengig standardsetter, for investorer.

Regnskapsstandarder har alltid, og vil også i fremtiden i større eller mindre grad bli gjenstand for politisk press. Med sin politiske bakgrunn blir det spennende å se om Hoogervorst i større grad enn sin forgjenger, vil åpne for politisk innflytelse i utviklingen av regnskapsstandardene. Tiden vil vise i hvilken grad lederskiftet i IASB vil føre til en kursendring.

Innhold i denne utgaven av Q IFRS

Hovedartikkelen i denne publikasjonen tar for seg høringsutkastet om sikringsbokføring. Det er foreslått til dels betydelige endringer i forhold til dagens regler om sikringsbokføring, og vi ser nærmere på de viktigste endringene.

Noteopplysninger om verdifall på eiendeler er viet betydelig oppmerksomhet de siste årene, blant annet fra Finansstilsynet. Som ledd i en undersøkelse BDO har gjort på kvaliteten av norske børsnoterte selskapers årsrapporter for 2009, presenteres observasjoner knyttet til noteopplysninger om nedskrivningstest for goodwill.

► IFRS 9 - HØRINGSUTKAST OM SIKRINGSBOKFØRING

IFRS 9 Finansielle instrumenter skal erstatte dagens IAS 39, og som et ledd i dette arbeidet, publiserte IASB i desember 2010 et høringsutkast om sikringsbokføring. Høringsfristen gikk ut 9 mars 2011, og IASB har en målsetning om at endelig standard vil foreligge i løpet av første halvår 2011.

Gjeldende krav til sikringsbokføring oppleves å være for regelbasert, for komplisert, og passer ikke alltid til måten selskapene benytter finansielle instrument for å sikre finansiell risiko. Dette sammendraget fokuserer på spørsmålene omkring sikringsbokføring som er relevant for ikke-finansielle foretak. Derfor er områder som vanligvis kun er relevante for banker ekskludert.

De viktigste endringene er knyttet til:

- Utpeking av sikringsobjekter og sikringsinstrumenter
- Sikring av grupper og nettoposisjoner
- Krav til effektivitet
- Opphør av sikring
- Virkelig verdi-sikring
- Tidsverdi av opsjoner

Sikringsobjekter og sikringsinstrumenter – krav til kvalifikasjon Derivater som sikringsobjekt

I implementeringsveiledningen til IAS 39 heter det at derivater bare kan øremerkes som sikringsinstrumenter, ikke som sikringsobjekter. Denne begrensningen er ansett å være regelstyrt. Et foretak kan ha en legitim grunn til å bruke et derivat i en sikringsposisjon. Derfor foreslår høringsutkastet at det faktisk at en samlet eksponering skapt ved å inkludere et derivatinstrument, ikke ene og alene utelukker øremerking av den samlede eksponeringen som sikringsobjekt. Eksempelvis kan et foretak sikre sin flytende renterisiko på et lån i euro, ved å benytte en rentebytteavtale uttrykt i euro. Dersom foretaket i tillegg ønsker å sikre valutarisiko ved bruk av et valutaderivat, bør sikringsobjektet omfatte både euro-lånet og rentebytteavtalen i euro. Høringsutkastet vil tillate at rentebytteavtalen øremerkes som en del av sikringsobjektet.

Eksempelvis kan et foretak sikre sin flytende renterisiko på et lån i euro ved å benytte en rentebytteavtale uttrykt i euro. Dersom foretaket i tillegg ønsker å sikre valutarisiko ved bruk av et valutaderivat, bør sikringsobjektet omfatte både eurolånet og rentebytteavtalen i euro. Høringsutkastet vil tillate at rentebytteavtalen øremerkes som en del av sikringsobjektet.

Sikringsrisiko for ikke-finansielle objekter

IAS 39 skiller på muligheten for at risikokomponenter kan øremerkes som sikringsobjektet, etter hvilken type objekt som inneholder komponenten:

(a) for finansielle objekter, kan et foretak utpeke en risikokomponent dersom den er separat identifiserbar og kan måles pålitelig, men

(b) for ikke-finansielle objekter (f.eks. varelager), kan et foretak kun øremerke en risikokomponent med hensyn til valutarisiko.

I praksis kan imidlertid et foretak sikre seg mot andre risikoer i et ikke-finansielt objekt, for eksempel prisrisiko på hovedråstoffer til lagervarer. Uten mulighet til å bruke sikringsbokføring i slike tilfeller, vil ikke regnskapsrapporteringen gjenspeile foretakets strategi for risikostyring. IASB hadde tidligere betenkeligheter med at risikokomponenter annet enn valutarisikoen, var vanskelig å identifisere. Uten identifikasjon av spesifikk risiko, er ikke vurdering av effektivitet mulig.

Men i forbindelse med outreach-aktivitetene, ble IASB klar over at foretak i mange tilfeller er i stand til å identifisere risikokomponenter i ikke-finansielle objekter. Dette er eksempelvis tilfellet når risikoen er kontraktsmessig spesifisert. Men selv når den ikke er kontraktsmessig spesifisert, er ofte foretak i stand til å identifisere risikokomponenten basert på relevante fakta og omstendigheter. Derfor foreslår høringsutkastet at alle typer risiko i et ikke-finansielt objekt kan være en øremerket risiko, så lenge de er separat identifiserbare og kan måles pålitelig.

Prosentandel og lag-komponenter som sikringsobjekter

Under dagens IAS 39 er komponenter som er uttrykt i nominelle beløp vanligvis identifiserbare (de er målbare nominelle deler av instrumentets samlede kontantstrømmer). En komponent er eksempelvis en prosentandel av et kjent beløp, tilsvarende 50 % av pålydende på et lån, og inneholder dessuten alle karakteristika ved dette lånet. Med andre ord, endringer i verdi og kontantstrømmer for 50 %-komponenten, er halvparten av det som gjelder for hele instrumentet.

IAS 39 krever at et foretak spesifikt identifiserer og dokumenterer forventede fremtidige transaksjoner øremerket som sikringsobjekter. Når transaksjonen finner sted, vil det derfor klart fremkomme om transaksjonen er den sikrede transaksjonen eller ikke. Følgelig tillater IAS 39 at forventede fremtidige transaksjoner kan identifiseres som "lag-komponenter" av et nominelt beløp.

Et eksempel på dette kan være de første 100 fat olje innkjøpt for en bestemt måned (dvs. et lag av det totale oljekjøpsvolum). En slik øremerking imøtekommer det faktum at det er noe usikkerhet rundt sikringsobjektet, med hensyn til beløp eller tidfesting. Denne usikkerheten påvirker ikke sikringsforholdet i den grad det sikrede volumet inntreffer (uten hensyn til hvilke enkeltelementer som utgjør volumet).

Således er det mulig å benytte både prosentandel og lag-komponent for forventede fremtidige transaksjoner (kontantstrømsikring).

Ettersom lag-komponenter for gjennomførte transaksjoner kan inngå i risikostyringsstrategien, foreslår høringsutkastet å tillate lag-komponenter også for sikringsbokføring av gjennomførte transaksjoner (virkelig verdi-sikring). IASB understreker at effektiviteten i tillegg må vurderes på et lag-basis. Lag med ulik risiko (for eksempel en opsjon på forskuddsbetaling innenfor en virkelig verdi sikring) kan ikke kvalifisere for sikringsbokføring.

"Eget bruk"-unntaket

Foretak som bruker råvarer i form av olje- eller landbruksprodukter som input i produksjonsprosessen, inngår ofte både kontrakter om fysisk leveranse av slike varer og kontrakter som kan gjøres opp netto finansielt. Sistnevnte blir ofte brukt som sikringsinstrumenter for virkelig verdi risiko for fysisk varelager.

Slike kontrakter omfattes av IAS 39 ettersom de er derivater, mens kontrakter er unntatt fra virkeområdet til IAS 39 dersom de ble inngått og fortsetter å være holdt for det formål å motta eller levere et ikke-finansielt objekt i samsvar med foretakets forventede kjøp, salg eller bruksbehov. Dette er ofte referert til som "eget bruk"-unntaket i IAS 39.

Regnskapsmessig behandling avviker for begge typer kontrakter, ettersom "eget bruk" kontrakter innregnes når varen er mottatt, og blir senere målt til kost (eller lavere realisasjonsverdi). Selv om slik regnskapsmessig mismatch kan løses ved sikringsbokføring, er dette ofte administrativt

tyngende. På grunn av de hyppige bevegelser i nettoposisjon og derfor hyppig justering av nettoposisjon til null eller nær null, ville foretaket måtte justere virkelig verdi sikringsforholdet ofte dersom foretaket skulle anvende sikringsbokføring.

IASB bemerket at det i slike situasjoner ikke vil være formålstjenelig å anvende sikringsbokføring. Derfor foreslår høringsutkastet at regnskapsføring som derivat vil gjelde for kontrakter som ellers ville tilfredsstille krav til "eget bruk"-unntaket, dersom det er i samsvar med foretakets virkelige verdi-baserte risikostyringsstrategi.

Sikring av egenkapitalinstrumenter

IFRS 9 tilbyr et valgfritt alternativ for måling av investering i egenkapitalinstrumenter, som ikke finnes i dagens IAS 39. I dette alternativet, rapporteres etterfølgende endringer i virkelig verdi på egenkapitalinstrumenter i andre inntekter og kostnader (OCI), uten endelig resirkulering til resultatet. Dette er forskjellig fra dagens måling av finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, der tidligere oppskrivninger via andre inntekter og kostnader blir resirkulert i resultatregnskapet når instrumentet selges, eller nedskrives. Dagens definisjon av et sikringsforhold i IAS 39, viser til at en eksponering som skal sikres vil kunne påvirke resultatet. Følgelig kan et foretak ikke anvende sikringsbokføring dersom den sikrede eksponering ikke vil påvirke resultatet. IASB overveide å utvikle en modell for sikringsbokføring som ville lette sikringsbokføring for slike finansielle eiendeler, men konkluderte med at dette ville bli for komplisert. Som en konsekvens av dette, vil ingen sikringsbokføring være mulig for investeringer i egenkapitalinstrument målt til virkelig verdi med endringer i andre inntekter og kostnader. Dette betyr at dersom et selskap bruker finansielle derivater for å sikre risikoen for endringer i verdien av egenkapitalinstrumenter målt til virkelig verdi i andre inntekter og kostnader, vil resultatet bare inneholde motsatt effekt på derivater, mens den økonomiske eksponeringen er lik null.

I sitt hørings svar til IASB, stilte BDO spørsmål ved forbudet mot sikringsbokføring i slike tilfeller.

Grupper av objekter og nettoposisjoner

Grunnprinsippene for sikringsbokføring forutsetter et en-til-en forhold mellom sikringsobjekt og sikringsinstrument. Men i praksis kan foretak sikre porteføljer bestående av mange små objekter, som eksempelvis kundefordringer sikret med ett derivatinstrument. Men IAS 39 begrenser anvendelse av sikringsbokføring for grupper av objekter: grupper kvalifiserer kun som sikringsobjekt dersom de enkelte objekter innen gruppen har lik type risiko og deler den risikoeksponering som skal sikres. Videre kan ikke objekter som sammen utgjør en nettoposisjon øremerkes til et sikringsforhold, med denne nettoposisjon som sikringsobjekt.

For eksempel kan et foretak ha både kundefordringer og leverandørgjeld i samme valuta. Den mest effektive måten å sikre valutarisiko her, ville være å inngå valutaterminkontrakter for å sikre nettoposisjonen av kundefordringer og leverandørgjeld.

For å sammenstille sikringsbokføring med risikostyring, tillater høringsutkastet at nettoposisjoner kan være sikringsobjekt, men bare hvis foretakets strategi for risikostyring er å sikre på nettobasis. Hvorvidt et foretak sikrer på denne måten er et realitetsspørsmål, og ikke et valg av regnskapsprinsipp innenfor sikringsbokføring. En ytterligere begrensning gjelder for kontantstrømsikring: enhver motregning av kontantstrømmer

i gruppen av sikrede objekter som er eksponert mot den sikrede risikoen, påvirker resultatet i samme periode og kun i denne perioden. For eksempel vil kundefordringer og leverandørgjeld knyttet til varer eller tjenester forbrukt i samme fremtidig periode, kvalifisere for sikring av en nettoposisjon. Imidlertid kan ikke leverandørgjeld knyttet til kjøp av et varig driftsmiddel motregnes en kundefordring, selv om begge disse finansielle instrumentene blir gjort opp i samme periode. Dette fordi den akkumulerte endringen i virkelig verdi av sikringsinstrumentet relatert til det varige driftsmiddelet, ville justere dets historiske kost og påvirke resultatet i form av avskrivninger i flere fremtidige perioder.

Effektivitetskrav

Vurdering av sikringseffektivitet

I forbindelse med sin outreach-aktivitet, ble IASB oppmerksom på at:

- (a) mange opplevde at vurdering av sikringseffektivitet i IAS 39 er vilkårlig, byrdefull og vanskelig å anvende;
- (b) som et resultat av dette, er det ofte liten eller ingen sammenheng mellom sikring og risikostyring, og
- (c) fordi sikringsbokføring ikke oppnås dersom sikringseffektivitet er utenfor intervallet 80-125 %, gjør det sikringsbokføring vanskelig å forstå sett i lys av foretakets risikostyring.

For å adressere disse innspillene, foreslår høringsutkastet en formålstjenelig modell for vurdering av sikringseffektivitet i stedet for 80-125 % kravet i IAS 39. Følgelig er formålet ved vurdering av effektiviteten i et sikringsforhold, at foretaket utpeker sikringsforholdet slik at det gir et forventningsrett resultat og minimerer forventet ineffektivitet. Og ikke minst, et sikringsforhold forventes å oppnå noe annet enn tilfeldig motregning. Derfor bør det være en klar sammenheng mellom endringsmønstre i virkelig verdi eller kontantstrømmer for både sikringsinstrumentet og sikringsobjektet, men det finnes ingen rigide regelbaserte grenser for forventet ineffektivitet.

Metode for vurdering av sikringseffektivitet

Høringsutkastet fastsetter ingen metode for å vurdere om et sikringsforhold oppfyller krav til sikringseffektivitet, slik som å fastslå forholdstallet (hedge ratio). Like fullt skal et foretak benytte en metode som fanger opp de relevante egenskapene i sikringsforholdet, inkludert kilder til ineffektivitet. Avhengig av disse faktorene kan metoden være en kvalitativ eller en kvantitativ vurdering.

For eksempel, når kritiske vilkår (som nominelle beløp, forfall og underliggende) for sikringsinstrumentet og sikringsobjektet fullt ut eller på det nærmeste samsvarer, kan det være mulig å konkludere på grunnlag av en kvalitativ vurdering av disse, at sikringsforholdet trolig vil oppnå systematisk motregning og at eventuell ineffektivitet, ikke forventes å frembringe et forventningsskjevt resultat. Denne kvalitative vurderingen kan også tillate foretaket å fastslå en passende hedge ratio (f.eks, 1:1 eller som fastslått ved en enkel beregning) og også støtte en forventning om at hedge ratio vil minimere ineffektivitet.

Dersom et foretak sikrer renterisiko med en rentebytteavtale som har samme underliggende beløp, forfall og renteoppgjør dato som det sikrede lånet med flytende rente, vil en vurdering om at vilkårene ikke endres være tilstrekkelig til å konkludere med at ineffektivitet vil bli ubetydelig.

Derimot, hvis de kritiske vilkårene for sikringsinstrumentet og sikringsobjektet ikke er sammenfallende, er det en økt grad av usikkerhet knyttet til omfanget av motregning. Følgelig er vurdering av sikringseffektivitet i perioden vanskeligere å forutsi. I en slik situasjon vil det kun være mulig å konkludere på grunnlag av en kvantitativ vurdering om sikringsforholdet trolig vil oppnå systematisk motregning og at ineffektivitet kan ikke forventes å frembringe et forventningsskjevt resultat.

Eksempel

Et foretak sikrer valutarisiko på forventet salg i neste kvartal ved hjelp av valutaterminkontrakter med forfall i midten av hver måned. Selv om forventet tidspunkt for mottak av salgsinntektene kan vurderes på kvalitativ basis, kan et lite tidsavvik (månedlig for valutaterminene versus mer kontinuerlig mottak av salgsinntektene) medføre krav til en kvantitativ analyse.

Rebalansering av sikringsforhold

Den formålstjenelige modellen tvinger foretakene til å utpeke så effektive sikringsforhold som mulig. Målsetningen gjelder ikke bare ved inngåelse av sikringen, men på kontinuerlig basis. IAS 39 tillater ikke at justeringer som ikke var planlagt (dokumentert) i begynnelsen av sikringsforholdet, blir behandlet som justeringer av det eksisterende sikringsforhold. IAS 39 behandler slike justeringer som et opphør av det opprinnelige sikringsforholdet og oppstart av et nytt sikringsforhold. Imidlertid kan endrede omstendigheter kreve justeringer av et eksisterende sikringsforhold for å samsvare med ledelsens (uendrede) risikostyring.

Følgelig foreslår høringsutkastet at en justering av et sikringsforhold skal behandles som en rebalansering, når justeringen endrer hedge ratio som respons på nye eller forventede omstendigheter, og ledelsens risikostyring fortsetter å sikre opprinnelig eksponering ved bruk av den opprinnelige sikringsdekning (inkludert modifikasjoner i dets volum).

Eksempel

Et selskap sikrer seg mot valutarisiko på et forventet varekjøp, ved å inngå en valutaterminkontrakt som forfaller samtidig med forventet tidspunkt for betaling og levering av varen. Dersom selskapet før forfall blir informert om at leverandøren vil levere varene betydelig senere enn først antatt, vil sikringsforholdet under gjeldende IFRS kunne bli betraktet som ikke å være svært effektiv. Derfor skal sikringsbokføring opphøre fremadrettet fra det øyeblikk ineffektiviteten blir kjent. Men ettersom målsetningen til foretaket fortsatt er å sikre valutarisikoen

for (minst) løpetiden av valutaterminkontrakten, blir sikringsforholdet rebalansert til en del av perioden mellom bestilling og betaling. Fordi denne delen tilsvarer (gjenværende) valutaterminkontraktens løpetid, er sikringsforholdet svært effektivt igjen.

I sitt hørings svar, støtter BDO muligheten for rebalansering, men BDO uenig i at rebalansering skal være obligatorisk, særlig tatt i betraktning av at det ikke er klart hva konsekvensene ville bli dersom et foretak ikke rebalansere et sikringsforhold.

Ophør av sikring

I samsvar med IAS 39, skal et foretak opphøre sikringsbokføring når sikringsforholdet ikke lenger oppfyller kravene til sikringsbokføring (herunder når sikringsinstrumentet ikke eksisterer lenger eller har blitt avhendet). I samsvar med IAS 39 kan imidlertid, et foretak frivillig avslutte sikringsbokføring ved å oppheve øremerking av sikringsforholdet (dvs. uavhengig av årsak). I praksis er dette frivillige opphør noen ganger benyttet til å erstatte et eksisterende sikringsforhold, med en ny og bedre tilpasset sikring, selv om den eksisterende sikringens ineffektivitet var innenfor 80-125 % intervallet. Ettersom den foreslåtte metode for rebalansering allerede muliggjør dette, og at sikringsbokføring bør være sammenstilt med ledelsens (uendrede) risikostyringsstrategi, foreslår høringsutkastet at sikringsbokføring ikke kan avbrytes frivillig.

I sitt hørings svar er BDO uenig i dette forslaget. BDO mener det bør være fritt valg for når man skal avslutte sikringsbokføring på samme måte som forslaget om fritt valg for når man kan starte med sikringsbokføring.

Virkelig verdi-sikring

Høringsutkastet foreslo en ny måte å regnskapsføre virkelig verdi-sikring, og denne lignet på fremgangsmåten ved regnskapsføring av kontantstrømsikring. Endringer i virkelig verdi på sikringsinstrumenter skulle presenteres i andre inntekter og kostnader, i stedet for i resultatregnskapet. Istedenfor å justere balanseført verdi av sikringsobjektet, skulle henført gevinst eller tap på sikringsobjektet presenteres som en eiendel eller forpliktelse. Denne posten ville bli presentert på egen linje blant eiendeler (eller forpliktelser) for de rapporteringsperioder sikringsobjektet er en eiendel (eller en forpliktelse). En eventuell ineffektiv del av sikringen skulle presenteres i resultatregnskapet.

Som et eksempel tenker vi oss at et foretak sikrer valutarisiko på

varelager. Foretaket har en kostnadsbasert balanseført verdi på TNOK 1000, og benytter en valutaterminkontrakt som sikringsinstrument. Ved årsskiftet har valutaterminkontrakten økt med TNOK 50 i verdi. Følgelig blir valutaterminkontrakter presentert som en eiendel på TNOK 50. Varelageret er fortsatt vurdert til kostpris på TNOK1000, men innenfor kategorien varelager presenteres en ekstra linje på – TNOK 50, tilsvarende tap på grunn av sikringsbokføring. I oppstillingen av andre inntekter og kostnader presenteres både gevinst og tap, som begge utgjør TNOK 50.

I sitt høringsvar er BDO enig i at all ineffektivitet bør innregnes i resultatet, men den to-trinns metoden som har blitt foreslått synes unødvendig og vil føre til ytterligere forvirring omkring hovedoppstillingene i regnskapet. BDO foreslår at ineffektivitet ganske enkelt føres direkte i resultatet mens den effektive delen presenteres i andre inntekter og kostnader, og bruttobeløpet vises i notene.

Nylig bestemte IASB tentativt å flytte separat presentasjon av føringer i balansen og oppstilling av andre inntekter og kostnader, til notene. I realiteten innebærer dette en videreføring av dagens metode for virkelig verdi-sikring, om enn med noe mer noteinformasjon.

Tidsverdi av opsjoner

I motsetning til bytteavtaler og terminkontrakter, sikrer opsjoner typisk ensidig risiko. For eksempel vil innehaveren av en valutaoppsjon ha fordel av en økning i valutakursen, men bære tap ved reduksjon i valutakursen. Følgelig vil endringer i virkelig verdi på en opsjon vanligvis ikke samsvare helt med endringer i det underliggende objekt. Bare egenverdien av en opsjon er høyt korrelert med den ensidige risikoen for det underliggende objektet. Derfor tillater IAS 39 at et foretak skiller ut tidsverdien av opsjonen og kun øremerker egenverdien som sikringsinstrument. Følgelig skal den ikke-øremerkede tidsverdien av opsjonen behandles som holdt for omsetning, og regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet. Dette kan gi opphav til betydelige svingninger i resultatet, og denne formen for regnskapsmessig behandling er frikoblet fra risikostyringen. For risikostyringsformål vurderer man vanligvis tidsverdien av en opsjon (ved oppstart, dvs. inkludert i betalt premie) som en kostnad ved sikring. Dette er en kostnad for å oppnå beskyttelse mot ugunstige prisendringer, og samtidig beholde muligheten for tjene på gunstige prisendringer.

Høringsutkastet tiltrer dette "forsikringsssynet" for regnskapsføring av tidsverdien av opsjoner. Dette lager et skille mellom transaksjonsrelaterte sikringsobjekt, og tidsperioderelaterte sikringsobjekt. Et eksempel på et transaksjonsrelatert objekt er forventet kjøp av varelager. Basert på forsikringsssynet, skal tidsverdien av opsjonen inngå i den totale anskaffelseskost for varelageret. Dette oppnås ved å presentere alle endringer i virkelig verdi av tidsverdien i andre inntekter og kostnader, og justere kostpris (dvs. overføre sikringsreserve ved førstegangsinnregning av eiendelen) når beholdningen er innregnet. Et eksempel på et tidsperiode relatert sikringsobjekt er et lån med flytende rente, som ved hjelp av et rentetak (cap) er sikret mot høye renter. "Forsikringskostnader" fordeles på fornuftig basis (som kan være lineært) til resultat, som innebærer å omklassifisere fra andre inntekter og kostnader til resultatet.

I sitt høringsvar er BDO uenig i skillet mellom transaksjonsrelaterte sikringsobjekter og tidsperioderelaterte sikringsobjekter. BDO foreslår å regnskapsføre tidsverdielementet på samme måte, der dette blir belastet resultatet på en systematisk måte (typisk over opsjonens levetid) på samme måte som en finansiell garantikontrakt eiendel. BDO mener at et

krav om å skille mellom transaksjoner og regnskapsføre dem forskjellig, fører til unødvendig kompleksitet, noe som ikke er ønskelig.

Uendrede temaer

IASB vurderte flere andre temaer om sikringsbokføring, men bestemte seg for å la disse emnene forbli uendret.

Disse omfatter:

- Hvorvidt konserninterne derivater kan være sikringsinstrumenter;
- Valg av regnskapsprinsipp mellom virkelig verdi-sikring og kontantstrømsikring for bindende tilsagn;
- "Laveste av"-test for ineffektivitet i kontantstrømsikringer;
- Sikringsbokføring for en nettoinvestering i en utenlandsk virksomhet;

Sammendrag

De mest sentrale endringene er at dagens rigide regler for sikringsbokføring erstattes av mer prinsippbaserte krav, med henvisning til foretakets spesifikke strategi for risikostyring. På denne måten vil sikringsbokføring i større grad gjenspeile hvordan et foretak faktisk benytter finansielle instrumenter for å styre finansiell risiko. Regnskapene vil derfor gi mer relevant informasjon, og de administrative byrdene for regnskapsprodusentene vil reduseres. Den mest fremtredende endringen synes å være fjerning av 80 - 125 % intervallet for vurdering av sikringseffektivitet og muligheten til å rebalansere sikringsforhold. For foretak som benytter råvarekontrakter, vil en sammenstilling med forretningsmodellen redusere den administrative byrden ved måling av "eget bruk" kontrakter til virkelig verdi.

Når endelige regler for sikringsbokføring foreligger, vil de bli innlemmet i IFRS 9 Finansielle instrumenter. Anvendelse av IFRS 9 vil være pliktig for rapporteringsperioder som begynner 1. januar 2013 eller senere. IASB tillater tidliganvendelse, men IFRS 9 har ennå ikke blitt godkjent av EU og dermed kan anvendelsen for norske selskaper bli forsinket.

► NEDSKRIVNINGSTESTER

UNDERSØKELSE AV REGNSKAPS- RAPPORTERING FOR NORSKE BØRSNOTERTE FORETAK

BDO har gjennomført en undersøkelse av årsrapportene for 2009 for å kartlegge kvaliteten på et stort antall børsnoterte selskapers årsrapporter. Som en del av dette ble det foretatt en kartlegging av selskapenes rapportering i henhold IAS 36 – Verdifall på eiendeler.

Krav til nedskrivningstester i IAS 36

Under International Financial Reporting Standards (IFRS) er nedskrivningstester regulert i IAS 36. Videre følger det av IAS 36.9 at et foretak på hvert rapporteringstidspunkt skal vurdere om det finnes indikasjoner på at en eiendel har falt i verdi. Dersom slike indikasjoner foreligger, skal foretaket estimere eiendelens gjenvinnbare beløp. Ved vurdering av om det foreligger indikasjoner på at en eiendel har falt i verdi, skal et foretak minst ta hensyn til følgende indikasjoner:

- Eiendelens markedsverdi har i løpet av perioden falt vesentlig mer enn det som kunne forventes som følge av alder eller normal bruk.
- Betydelige endringer med negativ innvirkning på foretaket har skjedd i løpet av perioden, eller vil skje i nær framtid, i foretakets teknologiske, markedsmessige, økonomiske eller juridiske omgivelser, eller i det marked som eiendelen er beregnet på.

- Markedsrenter eller annen markedsmessig avkastning på investeringer har økt i løpet av perioden, og det er sannsynlig at disse økningene vil påvirke diskonteringsrenten.
- Den balanseførte verdien av foretakets nettoeiendeler er høyere enn dets børsverdi.
- Dokumentasjon på at en eiendel er ukurant eller fysisk skadet.
- Vesentlige endringer med negativ innvirkning på foretaket har skjedd i løpet av perioden eller vil skje i nær framtid

Det foreligger dokumentasjon fra intern rapportering på at en eiendels inntjening er eller vil bli lavere enn forventet. Uansett om det foreligger en indikasjon på tap ved verdifall, skal et foretak hvert år teste goodwill og immateriell eiendel med ubestemt utnyttbar levetid.

Notekravene i denne standarden er svært omfattende. Det foreligger spesifikke tilleggskrav for opplysninger om vurderinger av goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt levetid (IAS 36.134):

- Balanseført verdi av goodwill tilordnet enheten (gruppen av enheter).

- Balanseført verdi av immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid henført til enheten (gruppen av enheter).
- Grunnlaget som gjenvinnbart beløp for enheten er beregnet ut fra bruksverdi eller salgsverdi.
- Ved beregning av bruksverdi skal det opplyses om de viktigste forutsetningene, beskrivelse av metode, tidsperiode, diskonteringsrente og vekstrate.
- Ved beregning av salgsverdi skal det opplyses om hvilken metode som er benyttet. Dersom salgsverdien ikke er beregnet ved hjelp av en observerbar markedspris, skal det også gis opplysninger om forutsetninger og grunnlag.
- Dersom en endring innenfor et rimelig mulighetsområde av en viktig forutsetning vil føre til en nedskrivning skal det gis detaljerte opplysninger knyttet til effekter av denne forutsetningen.

Presentasjon av undersøkelsen

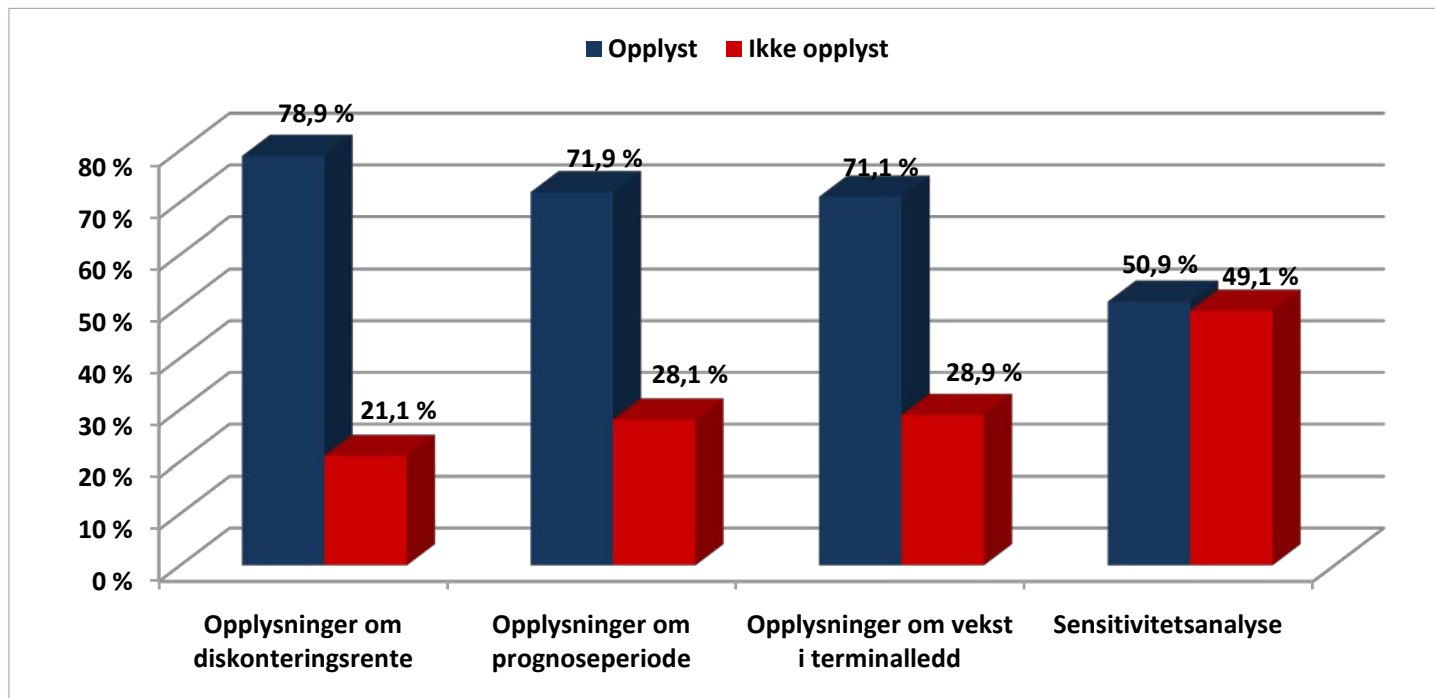
BDO har gjennomført en undersøkelse av årsrapportene for 2009 for å kartlegge kvaliteten på et stort antall børsnoterte selskapers årsrapporter. Som et ledd i denne undersøkelsen har vi sett nærmere på selskapenes rapportering vedrørende nedskrivningstester for balanseført goodwill.

I juli 2010 forelå den endelige rapporten fra Finanstilsynets gjennomgang av regnskapsrapporteringen for Kongsberg Automotive for 2008. Her ble en rekke forhold tatt opp knyttet til presentasjon og bruk av IAS 36 med tilhørende noteopplysninger. Som vi vil presentere i det videre, synes ikke Kongsberg Automotives bruk av IAS 36 å være spesielt graverende sett opp mot den totale kvaliteten for rapportering etter IAS 36 på Oslo Børs.

Sett i lys av den finansielle rapporteringen og kontrollen gjennomført av Finanstilsynet, vil vi presentere nærmere følgende punkter fra BDOs årsrapportundersøkelse:

- Opplysninger om prognoseperiode
- Opplysninger om diskonteringsrente
- Opplysninger om vekst i terminalledd
- Sensitivitetsanalyse
- Indikasjoner på verdifall

Utvalget består av 114 selskaper ved Oslo Børs (OSE) som har balanseført goodwill. I undersøkelsen har man søkt å kartlegge hvorvidt selskapene har gitt tilstrekkelig informasjon til bruker av regnskapet i henhold til IAS 36. Hvor mye opplysninger og informasjon selskapene gir i henhold til IAS 36 til marked, er svært varierende.

Figur 1 Selskaper som har balanseført goodwill

Diskonteringsrente

Som resultatet av undersøkelsen viser, er det hele 24 selskaper (21,1 %) med balanseført goodwill som ikke gir opplysninger om den benyttede diskonteringsrente ved beregning av bruksverdi.

Prognoseperiode

Når det gjelder opplysninger om prognoseperioden for kontantstrømmene, har 32 selskaper (28,1 %) utelatt dette i note knyttet til nedskrivningstest av goodwill.

Vekstrate

I de fleste tilfeller utgjør terminalverdien den største delen av diskontert nåverdi, og vekstraten vil således være av stor interesse og en viktig faktor i nedskrivningstesten. Hele 33 av 114 (28,9 %) selskaper har ikke oppgitt informasjon om vekstraten de har benyttet for terminalleddet.

Sensitivitetsanalyse

BDO har også undersøkt hvor mange selskaper som gir opplysninger i form av sensitivitetsanalyser knyttet til nivået for eventuell nedskrivning. I følge IAS 36 skal en sensitivitetsanalyse presenteres dersom en endring innenfor et rimelig mulighetsområde ("reasonably possible

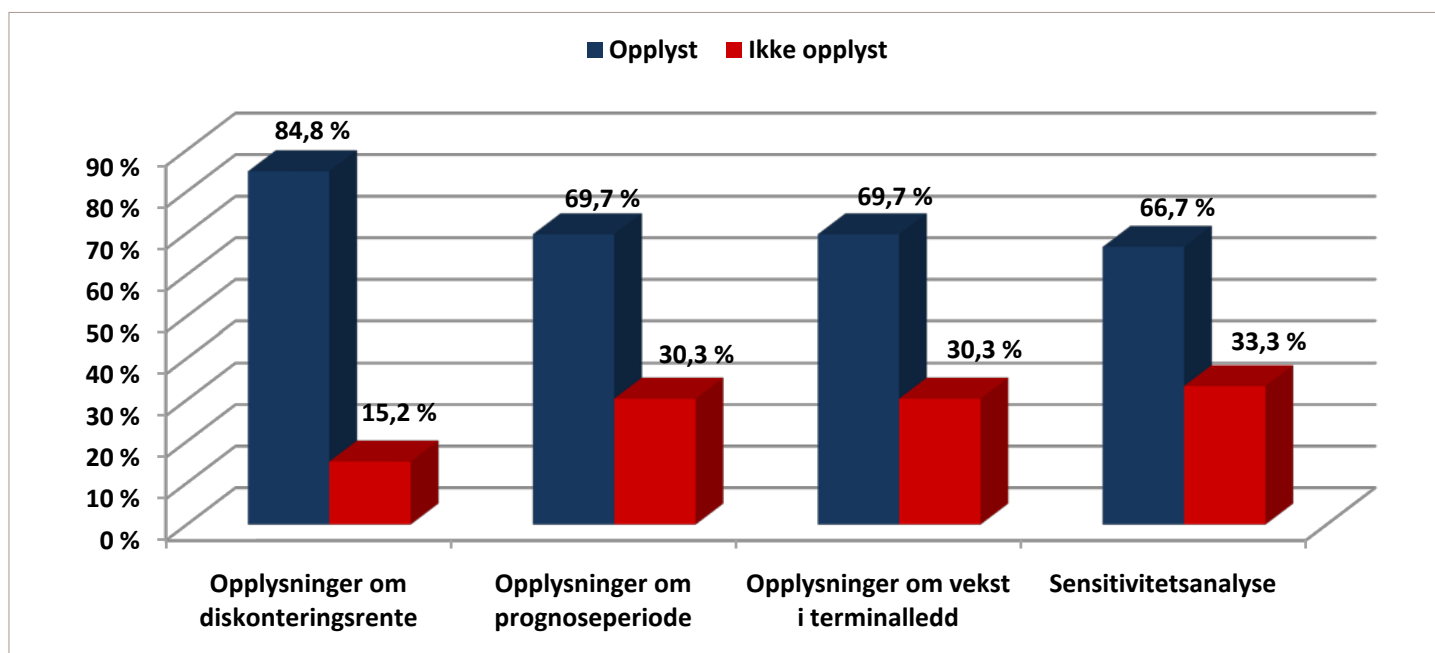
change") av en viktig forutsetning, ville føre til en nedskrivning av goodwill, jf. IAS 36.134 (f). Av det totale utvalget gir kun halvparten av selskapene en slik sensitivitetsanalyse. Det er grunn til å anta at flere selskaper er stilt ovenfor kravet i IAS 36 og således burde ha presentert sensitivitetsanalyse av endringer i viktige forutsetninger.

Vurdering av selskap som faktisk har foretatt nedskrivning av goodwill

Videre har vi sett på tilsvarende presentasjon av nøkkelopplysninger knyttet til nedskrivningstesten, nå begrenset til kun de selskapene som faktisk har foretatt nedskrivning av goodwill for regnskapsåret 2009. Av det totale utvalget har 33 (29 %) selskaper foretatt nedskrivning av goodwill, mens kun 23 (70 %) av disse har i tilstrekkelig grad beskrevet omstendigheten rundt nedskrivningen.

Oppsummering

Som tidligere nevnt gir IAS 36 omfattende og detaljerte krav til noteopplysninger. Kvaliteten på informasjonen har de senere år hatt en positiv utvikling, men som BDO's undersøkelse viser er det fortsatt rom for forbedringer. Finanstilsynets kontroller gir regnskapsprodusentene en god indikasjon på at det er strenge krav knyttet til innhold og omfang av informasjonen etter IFRS.

Figur 2 Selskaper som har foretatt goodwill nedskrivning

► FINANSTILSYNETS REGNSKAPS- KONTROLL VÅREN 2011

Finanstilsynet sendte våren 2011 seks brev til børsnoterte selskap hvor de tok opp en rekke kritiske spørsmål knyttet til tidligere års regnskapsrapporter. Brevene er offentlige, og er gjort tilgjengelige på hjemmesiden til Finanstilsynet. På hjemmesiden er også uttalelser fra andre kontrollorganer innen EU offentliggjort.

(<http://www.finanstilsynet.no/no/Noterte-foretak-Prospekter/Periodisk-informasjonsplikt/Informasjon/EU-samarbeid/>)

Enkelte av kritikkpunktene fra Finanstilsynet tas opp nedenfor.

Klassifisering av lån ved brudd på betingelsene i låneavtale (covenants)

I to av brevene blir selskapene kritisert for å ha klassifisert låneavtalene som langsiktige forpliktelser i balansen selv om lånebetingelsene ble brutt før 31.12. Det framgår direkte av IAS 1.74 og IAS 75 at slike lån som hovedregel skal klassifiseres som kortsiktig gjeld. Klassifisering som kortsiktig gjeld er bare tillatt hvis det er innvilget henstand (waiver) med utløp minst 12 måneder etter balansedagen. Selv om selskapet har reparert på bruddet i låneavtalen rett etter årsskiftet, skal lånet klassifiseres som kortsiktig gjeld på balansedagen.

Opplysning om likviditetsrisiko i årsberetning

Det er verd å merke seg at Finanstilsynet også kritiserer et selskap for å ha gitt opplysninger om en viktig finansieringsavtale i årsberetningen i stedet for i noter. Avtalen omfatter henstand (waiver) og avdragsfrihet i en periode på 18 mnd.

Det er verd å merke seg at notekravene etter IFRS 7.31 ikke kan tilfredsstilles ved å gi tilsvarende opplysninger i årsberetningen. Etter IFRS er opplysninger i årsberetningen ikke ansett som en del av årsregnskapet.

Sensitivitetsanalyse for valutarisiko

Et selskap opplyste om effekten i resultatregnskapet av å benytte andre valutakurser enn de som gjaldt i regnskapsåret. Opplysningene om valutarisiko skal imidlertid relateres til slutten av rapporteringsperioden, jf IFRS 7.40, jf IFRS 7. B18.

Opplysning om endring i garantiavsetning

IAS 37.84-92 ("Avsetninger, betingede forpliktelser og betingede eiendeler") krever opplysninger om bl.a. avsetningers art og oppgjørstidspunkt. Finanstilsynet kritiserer i et av brevene foretaket for å unnlate å gi tilstrekkelig opplysninger.

► IASB WORK PLAN

Nedenfor presenteres en oversikt over prosjekter IASB for tiden arbeider aktivt med. Kolonnene til høyre indikerer forventet tidspunkt for publisering av nye standarder, endring i eksisterende standarder og nye høringsutkast. Oversikten er à jour pr 11.05.2011.

FINANSKRISERELATERTE PROSJEKTER	2011 - Q2	2011 - Q3	2011 - Q4
<i>Finansielle instrumenter (erstatning av IAS 39)</i>			
Nedskrivning		IFRS	
Sikringsbøkføring			IFRS
Motregning av eiendeler og forpliktelser		IFRS	
<i>Konsolidering</i>			
IFRS 10 - Konsernregnskap: Erstatte konsernregnskap i IAS 27	IFRS		
IFRS 11 - Felleskontrollert virksomhet: Erstatte IAS 31 og SIC 13	IFRS		
IFRS 12 - Noteopplysninger om investeringer i andre foretak	IFRS		
Investeringselskaper	ED		
Virkelig verdi måling	IFRS		

KONVERGERINGSPROSJEKTER	2011 - Q2	2011 - Q3	2011 - Q4
Presentasjon av finansregnskap (OCI)	IFRS		
Leieavtaler			IFRS
Inntektsføring			IFRS
Avviklet virksomhet og anleggsmidler holdt for salg - Endringer i IFRS 5	Re-ED		
Pensjonsytelser - Endringer i IAS 19	IFRS		

ANDRE PROSJEKTER	2011 - Q2	2011 - Q3	2011 - Q4
Forsikringskontrakter			IFRS
Årlig forbedringsprosjekt 2009 - 2011	ED		

Forkortelse:

IFRS International Financial Reporting Standard
 ED Exposure Draft
 Re-ED Re-Exposure Draft

STATUSRAPPORT FRA EUROPEAN FINANCIAL REPORTING ADVISORY GROUP (EFRAG)

Nedenfor følger siste statusrapport fra EFRAG om EUs godkjenning av nye og endrede standarder og fortolkninger. Oversikten er à jour i forhold til European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) sin statusrapport pr 16.03.2011.

STANDARD ELLER FORTOLKNING	IKRAFTTREDELSE	GODKJENT AV EU PR. 13.10.2010
IFRS 9 Finansielle instrumenter	01.01.2013	Nei, utsatt
Endringer til IFRS 7	01.07.2011	Nei, forventes godkjent Q3-2011
IAS 12 Inntektsskatt (endringer utsatt skatt)	01.01.2012	Nei, forventes godkjent Q4-2011
IFRS 1 Førstegangsapplikasjon av IFRS (endringer hyperinflasjon)	01.07.2011	Nei, forventes godkjent Q4-2011
Årlig forbedringsprosjekt IFRS (Mai 2010)	Varierer – tidligst 01.07.2010	Ja, godkjent 13.02.2011

KONTAKTPERSONER

Hans Robert Schwencke
Professor, Handelshøyskolen BI
E-post: hans.schwencke@bdo.no

Reidar Jensen
Statsautorisert revisor,
medlem av RSS
E-post: reidar.jensen@bdo.no

Børre Skisland
Statsautorisert revisor,
medlem av FO-IFRS
E-post: borre.skisland@bdo.no

Kjersti Skotvold
Statsautorisert revisor
E-post: kjersti.skotvold@bdo.no

www.bdo.no

Innholdet i denne publikasjonen er kun for generell informasjon og kan ikke erstatte profesjonell veiledning om de enkelte emner som omtales. Vennligst ta kontakt med ett av våre kontorer dersom du ønsker svar på dine spesifikke spørsmål vedrørende omtalte emner. BDO, bedriftens partnere, ansatte eller samarbeidspartnere, er ikke å regne som ansvarlig for eventuelle tap som er resultat av handlinger eller beslutninger basert på innholdet.

BDO AS, et norsk aksjeselskap, er deltaker i BDO International Limited, et engelsk selskap med begrenset ansvar, og er en del av det internasjonale BDO-nettverket, som består av uavhengige selskaper i de enkelte land. BDO er varemerkenavnet for BDO-nettverket og for hvert enkelt BDO medlemsfirma.

BDO i Norge har nærmere 600 ansatte og kontorer over hele landet.